

Hordaland fylkeskommune
Kultur- og idrettsavdelingen
hfk@hfk.no

Bergen, 22. mars 2016

Større kulturtiltak med regional verdi

Bergen Døvesenter søker om kr. 100.000 til **Bergen Internasjonale Tegnspråkfestival 2017**.

Bergen Døvesenter er navnet på foreningen for døve og sterkt hørselshemmede i Hordaland. Foreningen ble stiftet i 1880 og holder til i en staselig sveitservilla som er nesten like gammel, med adresse Kalfarveien 79. Foreningen arbeider for de ca. 1.000 døve og tunghørte som bruker norsk tegnspråk i Hordaland, og fungerer som informasjonssentral om døves situasjon og norsk tegnspråk utad i samfunnet.

Hvorfor internasjonal tegnspråkfestival

Det er festivaler innenfor alle mulige sjangere og innenfor mange forskjellige språkgrupper i Norge. Nå er tiden inne for at også tegnspråklige kan få oppleve en stor internasjonal kulturfestival. Kultur som er sprunget ut av hvert lands nasjonale tegnspråk bygger i sterkere grad på det visuelle, derfor snakker vi om en egen døvekultur. På teaterscenen finnes det profesjonelle ensemble som Teater Manu i Norge, Tyst Teater i Sverige, Teater Trotti i Finland – og andre profesjonelle teatergrupper blant annet i Frankrike, USA og Japan. Innenfor kunst finner vi en rekke døve malere, poeter, filmskapere med mer. Det er kunstnere som jobber hver for seg i sine land og som sjelden trekkes fram i rampelyset. Bergen Døvesenter vil slå på stortrommen en august-helg i 2017 og invitere til en internasjonal festival som samler både toppene og bredden innenfor døvekulturen.

Døves historie er preget av undertrykkelse, kamp, nederlag og skamfølelse over manglende hørsel, helt fra den første døveskolen ble grunnlagt i Paris i 1770 – og den første døveskolen kom i gang i Norge i 1825 og fram til vår moderne tid. Tegnspråk skulle ikke brukes i undervisningen av døve. Elever ble tvunget til å sitte på hendene sine i skoletimene for ikke å bruke tegn. Når døve ferdes på offentlige steder våget de ikke bruke språket sitt, de gjemte seg vekk når de skulle snakke sammen. Gjennom alle tider har målet vært å gjøre døve så normale som mulig. «Les på munnen hva folk sier og lær deg å snakke!», har vært mantraet fra storsamfunnet. Resultatet førte til at de fleste døve alltid har følt skam over eget språk og over det å være døv.

Først på 1970-tallet ble døve som gruppe mer bevisste. En amerikansk lingvist William Stokoe dokumenterte at amerikansk tegnspråk inneholdt alle elementer som skal til for å kunne kalles et fullverdig språk. Forsking i nasjonale tegnspråk skjøt fart. I kjølvannet engasjerte døve ungdommer seg i det som i USA ble kalt «deaf power», her hjemme ble begrepet «døv bevissthet» nyttet. Kjernen i bølgen som da gikk over hele den vestlige verden, var at døve skulle våge å være seg selv, de nasjonale tegnspråkene var fullverdige språk og døve mennesker hadde krav på respekt og likeverd. Det som for noen år siden ble slått fast i FN-konvensjonen om «Personer med nedsatt funksjonshemming».

I løpet av 50 år er det vokst fram et syn blant samfunnene og av døve selv at døve først og fremst er en språklig- og kulturell gruppe, men som situasjonsbestemt blir funksjonshemmet. De siste ti-årene er de nasjonale tegnspråkene blitt anerkjent av mange land som egne språk, også her i Norge.

Norsk tegnspråk er et språk med egen grammatikk og tegnforråd. Det er ikke som mange tror gester og pantomime. Som det sies i Stortingsmelding nr. 35, 2007 – 2008 (Mål og mening – Ein heilskapleg norsk språkpolitikk) «Norsk tegnspråk er eit ekte språk, eit språk som har verdi i seg sjølv, også som ein del av den norske kulturarven».

For alle folk er språket det viktigste kulturuttrykket. Bergen Døvesenter ser det derfor som en sentral oppgave å ta vare på det norske tegnspråket, men også være med å ta ansvar for at de mer enn 200 nasjonale tegnspråkene gis vekstmuligheter. Det er språket som binder døve sammen. Kulturdepartementet arbeider med å utforme den første norske språkloven, en lov som vil slå fast bokmål og nynorsk som hovedspråk i Norge, men også definere den status og rolle andre språk enn norsk har – deriblant norsk tegnspråk.

Selv om hvert land har sine egne nasjonale tegnspråk er språkene så visuelle, og de har i seg så mange felles trekk at det er mulig for døve på tvers av alle grenser og kommunisere på en egen tilpasset måte. Internasjonal tegnkommunikasjon heter det. Det betyr at døve fra alle verdensdeler kan møtes og prate sammen uten tolker og uten de språklige barrierene som talespråkene har ved internasjonale møteplasser.

Norges Døveforbund startet i 1967 det som het «Unge Døves Kulturdager». Det ble straks en stor suksess, der unge døve fikk vist seg fram med teater, foredrag, dans, verksteder, utstillinger og konkurranser. Ja, suksessen ble så stor at de voksne etter hvert overtok arrangementet med navnet «Døves Kulturdager». Hvert år har kulturdagene gått på rundgang i de største norske byene og samlet mellom 400 til 1.200 deltakere (rekorden ble satt i Bergen i 1987).

I 2017 feirer altså Døves Kulturdager 50 år. Men mye har skjedd siden 1967. Publikums krav til kvalitet har økt. Verden er blitt mindre. Døve har gjennom språket, mer enn noen, bygget opp nettverk internasjonalt både ved at det reises mer enn før og ved hyppig kontakt gjennom tegnspråklige telefonsamtaler (skype).

Bergen Internasjonale Tegnspråkfestival 2017 vil være en videreføring av Døves Kulturdager. Det skal være en manifestasjon av tegnspråkernes styrke og feiring av at døve har en rik kultur som kan oppleves av alle og ikke være noe man skjemmes over. Festivalen skal samle døve kunstnere og publikum fra hele verden og være en møteplass der også ikke-kyndige i tegnspråk kan komme og hente inspirasjon og kunnskap. Det skal være en feiring av et språk og en kultur som i alt for mange år har vært undertrykket av myndighetene i alle land. En festival som vil gi økt selvtillit og tro på egne muligheter blant døve selv, og som vil gi storsamfunnet en aha-opplevelse over hvor «normale» døve egentlig er.

I Norge bor det 5.000 døve. Tar vi med familie og venner er det totalt 16.500 som bruker norsk tegnspråk daglig. Alle disse kommer ikke til festivalen, men alle blir invitert. I tillegg søker vi utenfor Norges grenser. Vi vet det blir stort besøk fra mange europeiske land, men også deltakere fra de andre verdensdelene. Det blir en happening som vil styrke Bergen og Hordalands rykte som et kultursentrum.

Festivalen skjer helgen 25. – 27. august 2017 med arrangementer på kulturinstitusjoner i Bergen, blant annet har vi leiet Den Nationale Scene hele helgen.

Gjennom prosjekttilskudd fra ExtraStiftelsen har Bergen Døvesenter fått midler til å engasjere en person som koordinator for arbeidet. I tillegg har vi en sterk arrangementskomite av tillitsvalgte, samtidig som målet er å bygge opp en stor nok gruppe av frivillige som kan sikre at festivalen blir en suksess.

Leie av teaterscener, utstillingslokaler, arenaer for sosiale møteplasser, promotering av festivalen i inn- og utland og kontrakter med profesjonelle kunstnere koster. Mye vil bli dekket inn av deltakeravgiften, men vi er også avhengige av private- og offentlige tilskudd. Derfor håper vi at Hordaland fylkeskommune vil være en av sponsorene for å gi et kulturloft til en gruppe som ellers ikke blir økonomisk tilgodesett med særlig.

Vi ønsker at festivalen skal bygge bro mellom døve i Norge og døve i utlandet. At vi også kan bygge bro mellom døve og hørende, for kulturinteresserte hørende vil få mulighet til å se at døve er en del av mangfoldet også innen teater, kunst og kultur. Det blir en festival som vil være med på å understreke at «døve har et godt liv». Så vil festivalen selvsagt for storsamfunnet bety at vi profilerer Norge internasjonalt på en positiv måte. Næringslivet i Bergen tjener på festivalen. Men først og fremst er betydningen av vi skaper en møteplass som sprer glede og fellesskap.

Vi bidrar gjerne med mer informasjon om Bergen Internasjonale Tegnspråkfestival om dere ønsker et møte med oss.

Vennlig hilsen
BERGEN DØVESENTER

Gunnar Hansen
styreleder

Tor Fiksen
fungerende daglig leder